

Vrácení daru

Korektivem dobrých mravů (§ 3 odst. 1 obč. zák.) lze poměřovat i právní vztahy upravené obchodním zákoníkem. Jelikož ustanovení § 630 obč. zák. neomezuje vznik práva dárce na vrácení daru jen na hrubé porušení dobrých mravů obdarovaným v rámci občanskoprávních vztahů, není vyloučen vznik tohoto práva v případě, kdy jednání obdarovaného hrubě porušující dobré mravy vzešlo z obchodněprávního vztahu.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 33 Cdo 4049/2009, ze dne 11.8.2011)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobkyně K. N., zastoupené JUDr. D. V., advokátkou se sídlem P., proti žalovanému Z. N., zastoupenému JUDr. A. J., advokátem se sídlem P., o vrácení daru, vedené u Okresního soudu v Hradci Králové pod sp. zn. 8 C 237/2005, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 2. června 2009, č. j. 20 Co 138/2009-298, tak, že rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 2. června 2009, č. j. 20 Co 138/2009-298, se zrušuje a věc se vrací tomuto soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Okresní soud v Hradci Králové (v pořadí třetím) rozsudkem ze dne 28. ledna 2009, č. j. 8 C 237/2005-271, určil, že „výlučnou vlastníci budovy (autoservisu) čp. 6 postavené na st. parc. č. 47/2, st. parc. č. 47/2, parc. č. 73/2 (zahrada) a parc. č. 226/2 (trvalý travnatý porost) se všemi součástmi a příslušenstvím, zejména venkovními úpravami, především vodovodní přípojkou, plynovou přípojkou, zpevněnými plochami a oplocením, vše zapsané na listu vlastnictví č. 284 pro obec V., kat. území B. u V., u Katastrálního úřadu pro Královéhradecký kraj, katastrální pracoviště Hradec Králové, je žalobkyně K. N.“ (výrok I.), dále určil, že „vlastníci spoluvlastnického podílu o velikosti ½ k rodinnému domu čp. 1180 postaveném na st. parc. č. 623, ke garáži bez čp. postavené na pozemku stavební parcele č. p. 1133 a ke st. parc. č. 623, parc. č. 1133 a parc. č. 393 (zahrada), se všemi součástmi a příslušenstvím, zejména jednou polovinou porostů, vedlejších staveb, a to psího útulku a přístřešku, a venkovních úprav, především vodovodní přípojky, venkovního vodovodu, domácí vodárny, kanalizační přípojky, elektrické přípojky, plynové přípojky, zpevněných ploch, oplocení a skleníku, vše zapsané na listu vlastnictví č. 985 pro obec Hradec Králové, kat. území M. u H. K., u Katastrálního úřadu pro Královéhradecký kraj, katastrální pracoviště Hradec Králové, je žalobkyně K. N.“ (výrok II.), a rozhodl o nákladech řízení (výrok III.). Jeho předchozí, rovněž žalobě vyhovující, rozsudky ze dne 16. 1. 2006, č. j. 8 C 237/2005-59, a ze dne 4. 10. 2006, č. j. 8 C 237/2005-110, v nichž se zabýval otázkou, zda se žalovaný zachoval vůči žalobkyni způsobem hrubě porušujícím dobré mravy tím, že ji fyzicky napadl a že navázal a udržoval vztah s jinou ženou, Krajský soud v Hradci Králové usneseními ze dne 28. 3. 2006, č. j. 20 Co 139/2006-86, a ze dne 28. 12. 2006, č. j. 20 Co 538/2006-126, vždy zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení; naposledy soud prvního stupně zavázal, aby posoudil, zda žalobkyní tvrzené zneužití postavení jednatele žalovaným je důvodem k vrácení daru.

Soud prvního stupně vyšel ze zjištění, že za trvání manželství účastníků, které bylo pravomocně rozvedeno dne 11. 7. 2005, žalobkyně darovala žalovanému darovací smlouvou ze dne 10. 12. 2003 ideální 1/2 budovy (autoservisu) čp. 6 postavené na st. parc. č. 47/2, st. parc. č. 47/2, parc. č. 73/2 (zahrada) a parc. č. 226/2 se všemi součástmi a příslušenstvím, zapsaných v katastru nemovitostí na

LV č. 284 pro obec V., katastrální území B. u V. (v katastru nemovitostí jsou účastníci řízení zapsáni jako rovnodílní podíloví spoluvlastníci těchto nemovitostí), a dále ideální 1/4 rodinného domu čp. 1180 postaveného na pozemku st. parc. č. 623, garáže bez čp. postavené na pozemku st. parc. č. 1133 a pozemků st. parc. č. 623, č. 1133 a č. 393 (zahrada), se všemi součástmi a příslušenstvím, zapsaných v katastru nemovitostí na LV č. 985 pro obec Hradec Králové, katastrální území M u H. K. (v katastru nemovitostí je každý z účastníků zapsán jako podílový spoluvlastník v rozsahu 1/4 a Z. N., nar. 19. 2. 1936, jako podílový spoluvlastník v rozsahu 1/2) - dále též „nemovitosti“, resp. „předmětné nemovitosti“. Účastníci řízení byli jedinými jednateli a současně společníky obchodní společnosti A. N., spol. s r. o. se sídlem V. (dále též „společnost“). V důsledku rozvratu manželství se snažili dohodnout o jejím dalším osudu. Nebyli však úspěšní, neboť se neshodli na výši finanční náhrady, kterou by měl žalovaný zaplatit žalobkyni v případě že převezme společnost. Žalobkyně proto podala u soudu návrh na zrušení své účasti ve společnosti, o němž žalovaný věděl. Aniž vyčkal rozhodnutí soudu, dal podnět k založení společnosti A. HK s. r. o. se sídlem Hradec Králové, Březová 482 (dále též „konkurenční společnost“) se stejným předmětem podnikání. Za účelem zajištění provozu konkurenční společnosti uzavřel kupní smlouvy, na základě nichž bylo převedeno vlastnické právo k vozidlům společnosti A.N., spol. s r. o. na konkurenční společnost; kupní smlouvy uzavíral jako zástupce konkurenční společnosti a zároveň jako jednatel společnosti. Dále rozvázal pracovní poměr se sedmi zaměstnanci společnosti, kteří zajišťovali odtahy a opravy, a ti téhož dne nastoupili do zaměstnání u konkurenční společnosti. Žalovaný kontaktoval obchodní partnery společnosti s výzvou, aby se s objednávkami obraceli na konkurenční společnost, a uzavřel s nimi jménem konkurenční společnosti nové smlouvy o spolupráci. K tomu využíval mobilní telefon společnosti. V důsledku jeho jednání byla společnost ze dne na den zbavena podstatné části výrobních prostředků bez adekvátní náhrady, zkušených zaměstnanců a důležitých obchodních partnerů. Žalovaný tím zabránil společnosti v dalším podnikání. Konkurenční společnost, na jejichž ziscích byl finančně zainteresován, naopak realizovala tržbu ve výši 1,216.732,- Kč, která by jinak připadla společnosti. Zneužití postavení jednatele žalovaným bylo motivováno manželskou krizí účastníků řízení a jejich sporem o majetkové vypořádání v souvislosti s ukončením účasti žalobkyně ve společnosti. Za toto jednání byl rozsudkem Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 15. 4. 2008, č. j. 4 T 5/2007-893, ve spojení s usnesením Vrchního soudu v Praze ze dne 22. 10. 2008, sp. zn. 5 To 57/2008, uznán vinným ze spáchání trestného činu zneužívání informací v obchodním styku podle § 128 odst. 2 tr. zák. Žalobkyně mimo jiné pro toto jednání žalovaného vyzvala k vrácení daru v žalobě ze dne 30. 9. 2005, která mu byla doručena dne 26. 10. 2005. Z takto zjištěného skutkového stavu věci soud prvního stupně dovodil, že žalovaný zneužitím postavení jednatele, jímž spáchal trestný čin, ohrozil nejen zájmy chráněné trestním zákonem a obchodním zákoníkem, ale i zájmy chráněné občanským zákoníkem. Jeho jednání, které bylo motivováno sporem o majetkové vypořádání s žalobkyní, vyhodnotil ve vztahu k žalobkyni jako hrubé porušení dobrých mravů zakládající jí právo na vrácení daru (§ 630 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, v platném znění - dále jen „obč. zák.“). Zohlednil přitom, že na rozdíl od žalobkyně, která řešila spor v souladu se zákonem podáním návrhu na ukončení své účasti ve společnosti, žalovaný, aniž vyčkal rozhodnutí soudu, vyvedl majetek, zaměstnance a obchodní kontakty ze společnosti na konkurenční společnost, na níž finančně profitoval. Jeho jednání, které ve vztahu k žalobkyni vykazovalo znaky promyšlenosti a dlouhodobé přípravy, bylo nejen v rozporu se zásadami poctivého obchodního styku, ale ve vztahu k žalobkyni i v hrubém rozporu s dobrými mravy (§ 3 odst. 1 obč. zák.). K námitce žalovaného, že žalobkyně mu dne 10. 12. 2003 jen částečně vracela to, co jí dříve daroval, soud prvního stupně poznamenal, že rozhodující je jen to, že žalobkyně žalovanému předmětné nemovitosti darovala; okolnost, kdo byl dříve jejich vlastníkem, považoval za bezvýznamnou.

Krajský soud v Hradci Králové rozsudkem ze dne 2. června 2009, j. 20 Co 138/2009-298, změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že žalobu, aby soud určil, že žalobkyně je výlučnou vlastnící a spoluvlastnicí ideálního podílu o velikosti 1/2 zde specifikovaných nemovitostí, zamítl a rozhodl o nákladech řízení před soudy obou stupňů.

Odvolací soud převzal skutkový stav věci zjištěný soudem prvního stupně, odlišně od něho jej však právně posoudil. Dospěl k závěru, že jednání žalovaného, za které byl odsouzen pro trestný čin podle § 128 odst. 2 trestního zákona, směřovalo vůči obchodní společnosti, nikoli vůči žalobkyni, byť tato byla její společnicí. jednání žalovaného nemůže být hodnoceno jako hrubě nemravné vůči žalobkyni ve smyslu § 630 obč. zák., neboť k němu došlo v rámci obchodněprávních vztahů, kdy žalobkyně měla možnost se bránit způsobem umožněným právem obchodním. Protože nebylo prokázáno, že žalovaný (obdarovaný) se vůči žalobkyni (dárkyni) nebo členům její rodiny choval tak, že tím hrubě porušil dobré mravy, nebyl splněn předpoklad pro vrácení daru ve smyslu § 630 obč. zák.

Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání, v němž odvolacímu soudu vytkla nesprávnost závěru, že pro nárok na vrácení daru nebyl splněn předpoklad hrubě nemravného chování obdarovaného vůči dárci. Připouští, že jednáním žalovaného, za něž byl uznán vinným ze spáchání trestného činu, byla poškozená primárně společnost A. N., spol. s r. o., zároveň však připomíná, že motivem jeho jednání byl záměr vyhnout se povinnosti majetkově se s ní jako s dalším společníkem společnosti vypořádat; tuto skutečnost konstatoval i Vrchní soud v Praze ve svém usnesení ze dne 22. 10. 2008, sp. zn. 5 To 57/2008. Žalovaný tudíž jednal s úmyslem upřít jí to, co jí ze zákona náleželo. Za podstatné v posuzovaném případě pokládá to, že faktická likvidace společnosti měla za následek nejen úplné znehodnocení jejího obchodního podílu, ale zejména ztrátu zaměstnání, příjmu z pronájmu nemovitostí a tím podstatné snížení životní úrovně její i dětí účastníků, které jsou svěřeny do její výchovy. I nadále je přesvědčena, že jednání žalovaného je jednáním, které svojí povahou a intenzitou ve vztahu k ní hrubě porušilo dobré mravy ve smyslu § 630 obč. zák. Z uvedených důvodů navrhla, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Žalovaný se ztotožnil s právním posouzením věci odvolacím soudem a nad rámec obrany proti podanému dovolání zdůraznil, že v dané věci nešlo o dary, které by byly projevem lásky a vděku, ale že šlo o vrácení dříve bezúplatně převedených nemovitostí.

V řízení o dovolání bylo postupováno podle zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu, ve znění účinném do 30. 6. 2009 - dále opět jen „o. s. ř.“ (srovnej čl. II bod 12. zákona č. [7/2009](#) Sb.).

Dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno včas osobou k tomu oprávněnou při splnění podmínky jejího advokátního zastoupení (§ 240 odst. 1, § 241 odst. 1 a 4 o. s. ř.) a je podle § 237 odst. 1 písm. a/ o. s. ř. přípustné; Nejvyšší soud České republiky (§ 10a o. s. ř.) proto přezkoumal rozsudek odvolacího soudu podle § 242 odst. 1 a 3 o. s. ř.

Vady vyjmenované v § 242 odst. 3 větě druhé o. s. ř. žalobkyně nenamítá a jejich existence nevyplývá ani z obsahu spisu. Dovolací soud se proto zabýval pouze uplatněným dovolacím důvodem, jak jej žalobkyně obsahově vymezila (§ 242 odst. 3 věta první o. s. ř.).

Podle § 241a odst. 2 písm. b/ o. s. ř. lze dovolání podat z důvodu, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Právní posouzení věci je nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Žalobkyně zpochybnila správnost právního závěru odvolacího soudu, že vzhledem k okolnostem případu jednání žalovaného, k němuž došlo v rámci obchodněprávního vztahu, nesměřovalo vůči ní, nýbrž vůči společnosti A. N., spol. s r. o., a že tak nebyla splněna zákonná podmínka pro vrácení daru podle § 630 obč. zák.

Podle § 630 obč. zák. se dárci může domáhat vrácení daru, jestliže se obdarovaný chová k němu nebo členům jeho rodiny tak, že tím hrubě porušuje dobré mravy.

V citovaném ustanovení je upraven zvláštní způsob zániku závazkového právního vztahu založeného mezi dárce a obdarovaným darovací smlouvou (§ 628 obč. zák.). K zániku darovacího vztahu dochází na základě dvou po sobě následujících právních skutečností, a to hrubého porušení dobrých mravů chováním obdarovaného vůči dárce nebo členům jeho rodiny, a jednostranného právního úkonu dárce adresovaného obdarovanému, kterým se domáhá vrácení daru. Právo na vrácení daru vzniká dárce okamžikem jednání obdarovaného, který svým chováním hrubě porušil dobré mravy. Využije-li dárce tohoto práva, jež je založeno zákonem, zaniká darovací vztah okamžikem, kdy jeho projev vůle došel obdarovanému.

Podkladem právního posouzení věci bylo odvolacím soudem nezpochybněné skutkové zjištění, že žalobkyně (dárkyně) a žalovaný (obdarovaný) byli jedinými jednateli a společníky obchodní společnosti. V době, kdy jejich manželství bylo rozvráceno a žalobkyně požadovala majetkové vypořádání v souvislosti s ukončením své účasti ve společnosti, žalovaný vyvedl majetek, zaměstnance a obchodní kontakty z této společnosti na konkurenční společnost se stejným předmětem podnikání, vzniklou z jeho podnětu, aniž vyčkal rozhodnutí soudu o návrhu žalobkyně na zrušení její účasti ve společnosti. Za toto jednání byl uznán vinným trestným činem zneužití informací v obchodním styku podle § 128 odst. 2 trestního zákona.

Zneužití postavení jednatele žalovaným bylo motivováno manželskou krizí a majetkovým sporem souvisejícím s ukončením účasti žalobkyně ve společnosti. V důsledku jeho jednání byla společnost v jeden okamžik zbavena podstatné části výrobních prostředků bez finanční protihodnoty, zkušených zaměstnanců a důležitých obchodních partnerů. Žalovaný tím zabránil společnosti v dalším podnikání. Konkurenční společnost, na jejíž ziscích byl finančně zainteresován, naopak realizovala tržbu ve výši 1,216.732,- Kč, která by jinak připadla společnosti.

Odvolací soud zaujal právní názor, že v posuzovaném případě je aplikace § 630 obč. zák. vyloučena, neboť k jednání žalovaného, spočívajícího ve zneužití postavení jednatele ve společnosti, za které byl odsouzen pro trestný čin, došlo v rámci obchodněprávního vztahu a směřovalo vůči obchodní společnosti, nikoli vůči žalobkyni, byť tato byla vedle žalovaného její společnicí. S tímto závěrem se nelze ztotožnit. Je třeba si uvědomit, že právní úprava obsažená v § 630 obč. zák. představuje vlastně jakousi sankci v podobě práva dárce domáhat se vrácení daru po obdarovaném, který se oproti obecnému očekávání opodstatněnému tím, že získal od dárce majetkovou hodnotu bezúplatně, nechová k němu nebo členům jeho rodiny v souladu se zásadami slušnosti a poctivosti, přičemž jeho závadné chování z hlediska svého rozsahu a intenzity hrubě porušuje dobré mravy. Pojem „dobré mravy“ není definován občanským zákoníkem ani jiným právním předpisem, soudní praxe i odborná literatura jimi rozumí souhrn mravních a etických norem, jež jsou sdíleny rozhodující částí společnosti a mají povahu norem základních. Dobré mravy netvoří uzavřený normativní systém, jsou spíše měřítkem etického hodnocení konkrétních situací a jejich souladu s obecně uznávanými pravidly slušnosti a poctivého jednání. Korektiv dobrých mravů tak v obecné rovině reguluje meze a způsob výkonu subjektivních práv a prolíná celým právním řádem bez ohledu na jeho jednotlivá odvětví. Nejvyšší soud již ve svém usnesení ze dne 27. 6. 2007, sp. zn. 29 Odo 756/2005, s poukazem na svá předchozí rozhodnutí uveřejněná ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 51/2001 a č. 79/2005, vyslovil, že výkon práva může být v rozporu s dobrými mravy ve smyslu § 3 odst. 1 obč. zák., i když takové jednání vzešlo z obchodního závazkového vztahu. Od uvedeného závěru není důvod se odchýlovat ani v dané věci. Obchodní činnost, která má sice svá specifika, není a nemůže být nijak vytržena ze světa lidských vztahů, které jsou ovládány mravními a etickými pravidly jednání. Proto je možno korektivem dobrých mravů (§ 3 odst. 1 obč. zák.) poměřovat i právní vztahy upravené obchodním zákoníkem. Jelikož ustanovení § 630 obč. zák. neomezuje vznik práva dárce na vrácení daru jen na hrubé porušení dobrých mravů obdarovaným v rámci občanskoprávních vztahů, není vyloučen vznik tohoto práva v případě, kdy jednání obdarovaného hrubě porušující dobré mravy vzešlo z obchodněprávního vztahu.

Dovolací soud nesdílí ani závěr odvolacího soudu, že jednání žalovaného, jímž zneužil postavení jednatele a za něž byl uznán vinným spácháním trestného činu, směřovalo výlučně vůči společnosti A. N., spol. s r. o., a nikoli vůči žalobkyni. Žalovaný sice trestním jednáním zneužil svého postavení jednatele na úkor společnosti, avšak není možno přehlížet, že motivem jeho jednání byl rozpad manželství účastníků a zejména žalobkyní vznášený požadavek na majetkové vypořádání v souvislosti s ukončením její účasti ve společnosti. Lze tudíž dovodit, že jeho jednání směřovalo primárně vůči žalobkyni jako další jednatele a společníci společnosti A. N., spol. s r. o. s nevypořádaným majetkovým podílem. Na rozdíl od žalobkyně, která postupovala v souladu se zákonnou úpravou, žalovaný postupy nabízející se podle obchodního zákoníku nevyužil.

Vzhledem k řečenému lze uzavřít, že žalobkyni se prostřednictvím dovolacího důvodu podle § 241a odst. 2 písm. b/ o. s. ř. podařilo zpochybnit správnost právního závěru odvolacího soudu, že nebyla splněna jedna ze zákonných podmínek pro vznik práva na vrácení daru podle § 630 obč. zák. Dovolací soud proto rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2 část věty za středníkem a § 243b odst. 3 věta první o. s. ř.), aniž se mohl zabývat otázkou, zda jednání žalovaného vůči žalobkyni lze kvalifikovat jako hrubé porušení dobrých mravů ve smyslu § 630 obč. zák., neboť odvolací soud tuto otázku neposuzoval.

(zdroj: www.nsoud.cz)

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Pracovní doba](#)
- [Exekuce](#)
- [Důkazní břemeno](#)
- [Dokazování, neúčinnost právního jednání](#)
- [Katastr nemovitostí](#)
- [Náhrada za ztrátu na výdělků \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Ochrana spotřebitele \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Pracovněprávní vztah \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Společný nájem bytu manžely \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Určení otcovství \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Jméno v obchodní firmě právnické osoby](#)